

Monumentnummer*: 531318

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 11 januari 2013
Kadaster deel/nr 82722/179

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Muidenberg Gooise meren Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Muidenberg Betonnen werken Muidenberg

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Muiden C 4299

Omschrijving**

Cluster 1. Tankversperring met duiker.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

TANKVERSPERRING MET DUIKER EN TETRAËDERS als onderdeel van een hindernis in een acces. Tankversperringen waren bedoeld om pantser- of andere voertuigen de doorgang te beletten. Ze werden aangelegd in de mobilisatieperiode 1939-1940. Ze bestaan uit een aantal schuin naar voren, in de grond of beton gestoken, stalen palen (spoorrails of profielstalen balken), veelal puntig. Vanwege deze vorm worden ze ook wel 'aspergeversperringen' genoemd. Deze snel aan te brengen versperringen zijn na plaatsing en verankering moeilijk weer te verwijderen. Bij Muidenberg resteren twee tankversperringen. De tankversperringen liggen ten zuiden en oosten van Muidenberg en vormden de eerste door de vijand te overwinnen obstakels binnen de in 1939-1940 aangelegde versterkingen. Ze dienden ter verdediging van het acces dat werd gevormd door de IJsselmeerdijk en de niet inundeerbare gronden in en rond het dorp. In het verleden lagen er meer tankhindernissen aan deze zijde van Muidenberg, alsmede een antitankgracht. Beide resterende tankversperringen zijn gecombineerd met tetraëders; één ervan tevens met een duiker.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Door middel van een ingenieus systeem van sluisen, duikers, dammen, keerkaden, dijkcoupures enzovoort, kon het noodzakelijke waterpeil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd worden. Deels werd daarvoor gebruik gemaakt van bestaande civiele waterhuishoudkundige bouwwerken. Soms werden de werken (sterk) aangepast aan de militaire eisen. Een groot deel van de werken werd speciaal ten behoeve van de Nieuwe Hollandse Waterlinie gebouwd. Eén van de veelvuldig toegepaste sluisstypen was de zogenaamde duikersluis. Dit is een door schuiven afsluitbare koker onder een weg, door een dijk of dam voor het afvoeren of inlaten van water. Via duikers stonden de door (wegen en) kades gescheiden inundatievelden toch met elkaar in verbinding. De metalen onderdelen van de duiker waren in 1986, bij de beschrijving van de provinciale monumentenlijst Noord-Holland, nog aanwezig en waren blijkens een opschrift gefabriceerd door Hayward Tyler Engineers. Dit nog steeds bestaande Engelse bedrijf werd in 1815 opgericht en was vooral gespecialiseerd in de fabricage van waterpompen, hydraulische persen, loodgietersbenodigdheden en dergelijke.

Omschrijving

TANKVERSPERRING MET DUIKER EN TETRAËDERS (restanten) gelegen in de zomerkade nabij het IJsselmeer, ten noordoosten van de wijk Buitendijken te Muiderberg, nabij de Aalscholver. Van de TANKVERSPERRING resteren de betonnen delen op de taluds; oorspronkelijk besloeg deze ook de bovenzijde van de dijk. De constructie is circa 2.40 meter breed en bestaat uit gewapend beton, met daarin twee rijen met rechthoekige gaten. Oorspronkelijk bevonden zich in de gaten naar de oostzijde (frontzijde) gekeerde stalen profielstaven. Deze zijn alle tot op het maaiveld afgezaagd. Aan de voet van de dijk resteert een aantal TETRAËDERS. Tetraëders zijn verplaatsbare, puntvormige betonblokken met vier gelijke vlakken, meestal voorzien van een oog om ze op te hijsen. De tankversperring is gecombineerd met een DUIKER ook wel 'inundatiesluis' genoemd. De duiker bestaat uit een koker die onder de dijk doorloopt, met aan de IJsselmeerszijde een dubbele metalen waterinlaat, afsluitbaar met twee metalen schuiven. Aan de landzijde omgeeft de tankversperring een rechthoekige betonnen lozingskom (waterverzamelbekken). Het inundatiewater kon hierin na opening van de schuiven worden ingelaten en daarna gericht in de inundatiekommen worden ingelaten. Onder de versperring zijn metalen schuiven ten behoeve van de watertoevoer aangebracht.

Waardering

De TANKVERSPERRING MET DUIKER EN TETRAËDERS is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is aangelegd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- * Krijgshistorische waarden als onderdeel van een aaneengesloten militaire verdedigingslinie tussen de voormalige Zuiderzee en de Biesbosch. Deze bestond hoofdzakelijk uit een samenhangend systeem van inundatievelden en bijbehorende inundatiemiddelen en van schootsvelden. Dit systeem werd aangevuld met diverse, uit verschillende perioden daterende typen gebouwde of aangelegde (verdedigings)werken die dienden tot of bijdroegen aan afsluiting van niet te inunderen terreinen of andere accessen.
- * Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (20ste eeuw) c. het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het onderdeel is een voorbeeld van een tankversperring uit 1939-1940 met tetraëders, gecombineerd met een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een als inundatiesluis dienende duiker.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is zeldzaam omdat er relatief weinig herkenbare tankhindernissen resteren, zeker in combinatie met een duiker en tetraëders.

* Het onderdeel is redelijk gaaf bewaard en laat zich in het veld in zijn oorspronkelijke functie herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Versperring

Functie

Tankhindernis